

SÍNTESI ECOLOGISTA DEL FET NACIONAL I L'AUTOGESTIÓ DEL TERRITORI

El naixement de l'econacionalisme

L'econacionalisme, com a síntesi del pensament ecologista consubstancial al fet nacional i a una concepció contemporània d'autogestió territorial, es va introduir a Catalunya el 1980. Dues plataformes polítiques foren fonamentals per a la divulgació del concepte: el Moviment Nacionalistes d'Esquerra i el curs «Ecologia i Nacionalisme» organitzat a la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent. El setembre del mateix any s'exposà la tesi econacionalista en un col·loqui d'ECOROPA celebrat a la Universitat de Kassel. El 1981 sortia el llibre *L'econacionalisme. Una alternativa catalana dins d'una Europa ecològica*, amb pròleg de Joan Oliver (Pere IV). La dignitat i el prestigi polític del poeta resultarien decisius per avalar aquesta tesi. El 1982, un article a *Le Monde* parlava del nou concepte sorgit a Catalunya.

Santiago Vilanova

PERIODISTA I CONSULTOR AMBIENTAL

El sector nacionalista del Moviment Ecologista Català (MEC), que no havia decidit encara convertir-se en partit polític autònom, va optar per incorporar-se al moviment Nacionalistes d'Esquerra i participar en les primeres eleccions autonòmiques. Xavier Garcia, els germans Enric i Xavier Borràs, Pere Carbonell i els germans Vilanova, entre d'altres, es trobaren amb independentistes simpatitzants amb l'ecologisme com el malaurat Laureà Solsona i Toni Strubell, entre d'altres, i junts configuraren una estratègia política verda en el Moviment, en permanent dialèctica amb el sector marxista provinent del PSAN i de l'independentisme tradicional representat per Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Huguet, Jordi Carbonell i Jordi Vilanova, ja traspassat, entre d'altres. Durant la campanya electoral de març de 1980, com en l'acte de l'Onze de setembre a la plaça del Rei de Barcelona, es feia sentir un discurs polític nou que vinculava la desnuclearització del país i la defensa del desenvolupament ecològic amb una veritable independència no estatalista i vinculada a una confederació europea de pobles. Mentre un sector independentista i nacionalista (Front Nacional, PSAN, Estat Català) seguia defensant un futur Estat-nació amb exèrcit inclòs, els ecologistes proposàvem una Catalunya on la nació i l'economia ecològica i desmilitaritzada fossin els eixos de la nova utopia catalanista.

El grup de treball «Ecologia i Nacionalisme», a la Universitat de Prada, va acabar aquell any amb la cèlebre manifestació fins al castell de Rià, on més d'un centenar de participants van escoltar un manifest que començava dient: «La recatalanització del país, lingüística i cultural, no podrà aconseguir-se amb la destrucció de les bases que configuren el nostre nacionalisme... El nacionalisme alienant, productivista i

nuclear, que volen imposar-nos els tecnòcrates i botiflers és el nostre enemic». Ens referíem al nacionalisme, tant d'esquerres com de dretes, que tot i defensar Catalunya opta per un model energètic i de desenvolupament que la destrueix. En el llibre *L'econacionalisme*, fruit de l'experiència política en el Moviment Nacionalistes d'Esquerra, editat per Blume el 1981, s'hi diria de forma més explícita: «Un projecte nacional que admeti com a fet irreversible del progrés la nuclearització i el creixement il·limitat, accepta les eines de la seva futura derrota».

El nacionalisme productivista

En la sedimentació intel·lectual de l'econacionalisme hi van contribuir decisivament els llibres i articles del filòsof suís Denis de Rougemont, que el 1975 va publicar *Carta oberta als europeus*, traduït al català amb el títol *Salvació: Europa*, on defensava l'Europa de les regions i denunciava, com «un imperi frustrat», el concepte d'Estat-nació jacobí, centralista, militaritzat i opressor de les cultures nacionals i/o regionals. El

1945, Denis de Rougemont va ser un dels pocs intel·lectuals europeus a denunciar els genocidis d'Hiroshima i Nagasaki en les seves Lettres sur la bombe atomique i durant els anys setanta i vuitanta es va comprometre contra l'energia nuclear civil i el Centre d'Investigació Nuclear de Ginebra. La desnuclearització esdevé, doncs, una condició imprescindible del procés d'autodeterminació de qualsevol poble.

En l'assaig *L'econacionalisme* s'hi afirmà que tots els teòrics reconeguts del nacionalisme català —Enric Prat de la Riba, Pi i Margall, Valentí Almirall, Rovira i Virgili i els marxistes Arquer i Comorera— proposaven el creixement industrialista i productivista (ideal dels noucentistes) i s'oblidaven de la gestió del territori, del paisatge i del control dels recursos naturals.

En *El fet de la nacionalitat catalana*, Prat de la Riba hi deia: «Siguem americans. Eduquem-nos a Amèrica i a l'americana. Res d'europèitzar-se» (tot referint-se a les formes de vida i consum dels catalans). I en un altre indret hi afegia: «La preparació per a la guerra és la garantia més solida de la pau. La guerra que

MANIFESTACIÓ «ECONACIONALISTA» AL CASTELL DE RIÀ (PRADA DE CONFLENT, 1980).

sotmet els pobles bàrbaros als civilitzats és una obra de pau i civilització» (clara referència a l'acció colonitzadora i genocida dels Estats-nació imperialistes). L'increïble és que Prat de la Riba sigui encara venerat per molts dirigents catalans...

Davant d'aquesta visió de la pàtria catalana dels primers ideòlegs, els econacionalistes oferíem la visió d'una Terra-Pàtria, d'un nou concepte d'identitat nacional solidària i contrària a la barbàrie del capitalisme deshumanitzat.

Durant els anys vuitanta i noranta s'intentà divulgar el concepte en mitjans de comunicació i actes públics, amb enormes limitacions i entrebancs. L'any 2000, Felip Puig, conseller de Medi Ambient, i exsecretari d'organització de Convergència Democràtica, tracta d'apropiar-se del concepte, però se li frenà la campanya mitjançant diversos articles de premsa que analitzaven la incoherència entre el nacionalisme productivista de CiU i un veritable eco-desenvolupament de la nació.

El juliol de 2005 es realitzà un curs d'Ecologia Política a la Càtedra Ferrer Mora de la Universitat de Girona on, per primer cop, s'explicà el concepte i es lliurà una cronologia de la seva divulgació. S'ha evitat, en un primer pas, que el concepte acabi controlat pels nacionalistes de CiU i ERC, de manera que se'l consideri un patrimoni ideològic transversal sorgit de la base del moviment ecologista català.

L'econacionalisme parteix d'una concepció holística del planeta i d'una solidaritat envers les futures generacions que no tenen les altres

ideologies presents en el Parlament català. Mentre el sistema productivista es fonamenta en el consumisme immediat i en la dictadura de la velocitat, l'econacionalisme parteix d'una ètica envers les futures generacions i ens proposa un temps ecològic com a perspectiva

La democràcia participativa és el motor d'aquest nacionalisme convivencial, fraternalment universalista, llibertari i feminista (canviem les pàtries patriarcales per les matries fraternals). Aquesta democràcia ecologista té per finalitat impulsar la bioeconomia i actuar sobre un marc convivencial no estatalista. La mateixa ciència ha d'estar al servei de la persona humana i del seu territori i respectar el principi de prevenció sobre els efectes que puguin causar les seves aplicacions a les futures generacions.

Ens apropem als ideals econacionalistes si fem un consum sostenible i reclamem cicles de producció ecològics que tendeixin al decreixement; si reclamem consultes i referèndums populars; exigim llistes obertes en les eleccions; posem els nostres estalvis en bancs ètics; si lliguem les reivindicacions locals per millorar la qualitat de vida i protegir el territori amb accions semblants sorgides en d'altres regions i nacions del planeta; si el sentiment de viure i treballar en el país, defensant la nostra llengua i la nostra cultura, està estretament lligat a la defensa del territori, del paisatge i dels seus recursos. Objectiu final: la màxima autonomia en la gestió dels recursos naturals i la biodiversitat del territori.

ANTECEDENTS TEÒRICS

Per configurar el pensament econacionalista s'ha comptat amb la tasca intel·lectual i ideològica de nombroses personalitats que durant els darrers 30 anys han treballat per la causa ecologista. La majoria no han estat defensors d'una alternativa estatalista ni han proposat un Estat ecològic com a resposta a la crisi ambiental. En presentem un primer i incomplet llistat, partint de les diferents branques ideològiques i d'alguns dels més destacats pensadors.

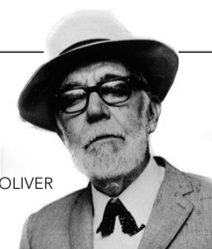
NATURALISTA: Rachel Carson, Jacques-Yves Cousteau, Thor Heyerdahl, Haroun Tazieff, Konrad Lorenz, Gerald Durrell, Alain Bombard.
ENTROPISTA: Nicholas Georgescu-Roegen, René Passet, Orio Giarini, Ignaci Sachs, Lester R. Brown.
LLIBERTÀRIA: Piort Kropotkin, Henri David Thoreau, Murray Bookchin.
CONTRACULTURAL: Aldous Huxley, Georges Orwell,

Wilhelm Reich, Herbert Marcuse, Alan Watts, Jean Baudrillard, Fritjof Kapra.
MAIG 68: Michel Bosquet, Cornelius Castoriadis, René Dumont, Didier Angier, Henri Lefebvre, Serge Moscovici.
SOCIALISTA-LIBERTÀRIA: René Dumont, André Gorz, Edgard Morin.
ECOPACIFISTA: Gandhi, Martin Luther King, Lanza del Vasto, Petra Kelly, Heinrich Böll
ECOFEMINISTA: François

d'Eaubonne, Vandana Shiva, Maria Mies, Petra Kelly, Wangari Maathai.
PERSONALISTA: Emmanuelle Mounier, Bernard Charbonneau, Edouard Kressmann, Armand Petitjean, Jacques Ellul, Ernst Friedrich Scumacher, Philippe Saint-Marc.
RADICAL: Ivan Illich, Lewis Mumford, Paul Virilio, Edward Goldsmith, Robert Yunk, Paul Goodman, Manfred Siebker

ENERGETISTA: Amory Lovins, Denis Hayes, Louis Puisseux, Gerald Foley, Hermann Scheer, Ernst Ulrich von Weizsäcker.
CIENTÍFICA: Ernst Haeckel, Howard i Eugene Odum, Ramon Margalef, James E. Lovelock, Lynn Margulis, Jean Paul Deléage, François Ramade, Denis Meadows, Paul i Anne Ehrlich, Pierre Samuel, Barry Commoner.
Per completar aquesta síntesi cal esmentar els estudis de

JOAN OLIVER

Dominique Simonnet (*L'ecologisme*, traduït al castellà per Pilar Sentís), d'Andrew Dobson (*Pensamiento político verde i Pensamiento verde: una antología*) i de Jean Jacob (*Les sources de l'écologie politique, Histoire de l'écologie politique*), que tot i haver deixat de banda els ideòlegs sorgits dels països de l'Est, Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina, esdevenen indispensables i pioners.